

Budowanie tożsamości w okresie dorastania a funkcjonowanie w dorosłości

Prof. dr hab. Anna Izabela Brzezińska

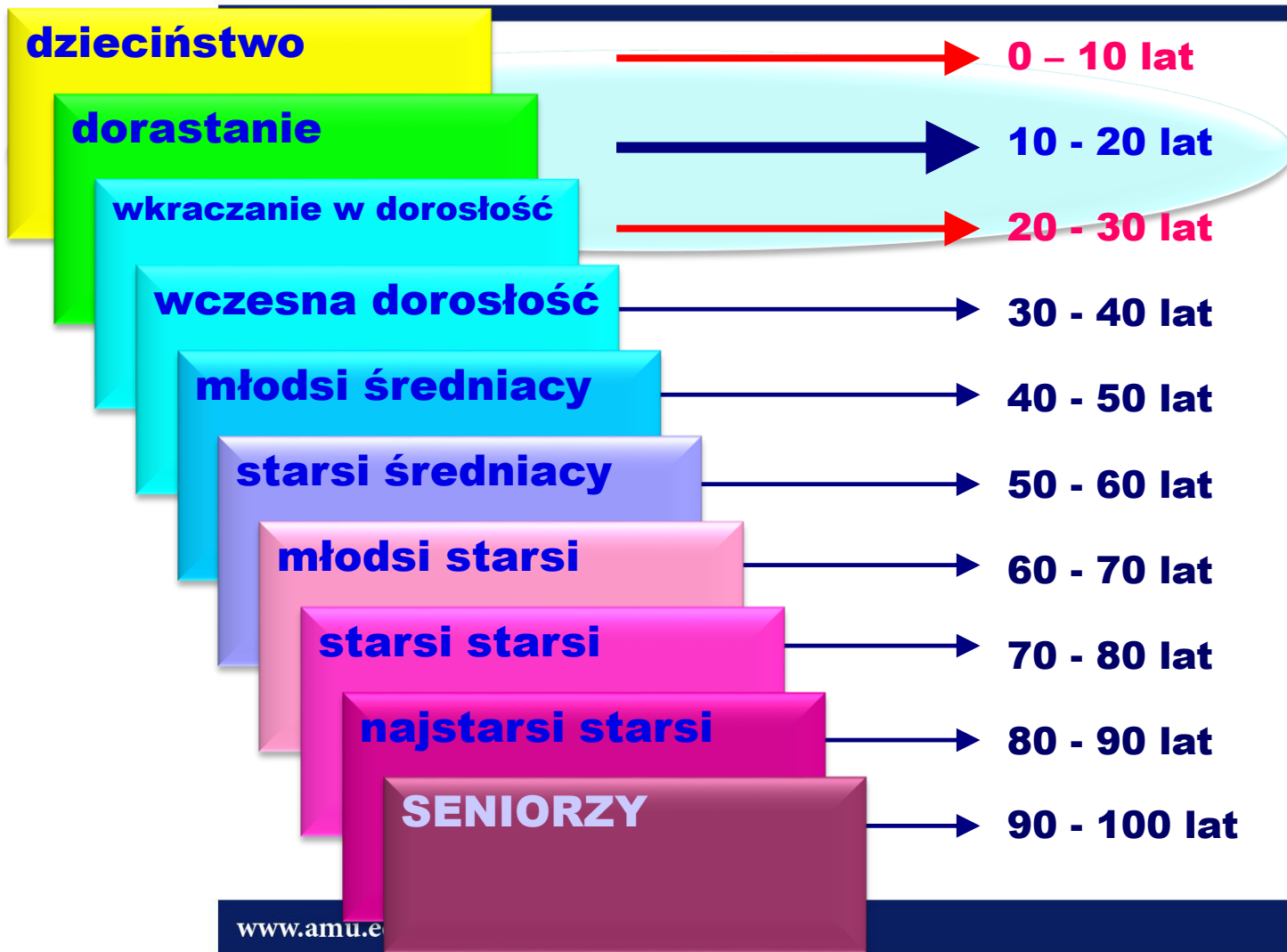
Instytut Psychologii

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

www.psychologia.amu.edu.pl

O kim mówimy?

Punkt wyjścia

- Wszystkie pokolenia doświadczają dzisiaj **zmian i różnorodności ofert**
- Dla pokoleń **najmłodszych** jest to **codzienne doświadczenie**, bo
 - nie doświadczają zmiany
 - „żyją w zmianie”
- Dla pokoleń w wieku **średnim i starszym** różnorodność jest **źródłem** wielu **niepokojów i trudności** w codziennym funkcjonowaniu

Szanse i zagrożenia dla rozwoju w czasach wielkich zmian

ZMIANY

Zagrożenia

- 🔴 zagubienie w świecie wartości
- 🔴 zagubienie w nadmiarze propozycji
- 🔴 rozproszenie aktywności
- 🔴 nadmierna koncentracja na „korzystaniu z okazji”
- 🔴 wiedza chaotyczna
- 🔴 zaprzeczanie zmianom
- 🔴 opór wobec zmian

- 💧 bogactwo
- 💧 zróżnicowanie
- 💧 mobilność
- 💧 dostępność
- 💧 wielokulturowość
- 💧 nieprzewidywalność
- 💧 wieloznaczność

Szanse

- 🟢 duże pole do działania
- 🟢 wiele okazji do zdobywania wiedzy
- 🟢 uczenie się dokonywania wyborów
- 🟢 nabywanie elastyczności w działaniu
- 🟢 uczenie się rozwiązywania konfliktów

PROBLEM

- We wszystkich społeczeństwach zachodnich, także w Polsce, odnotowuje się **coraz późniejsze opuszczanie domu rodzinnego** przez młodych dorosłych, a także **coraz późniejsze podejmowanie ról typowych dla dorosłości** (rodzinnych, zawodowych i obywatelskich).
- Zjawisko to w ostatnich latach **nasila się** i nie można go tłumaczyć jedynie coraz większymi problemami na rynku pracy (ze znalezieniem odpowiedniej albo jakiegokolwiek pracy, bo miejsca są „zajęte” przez starsze pokolenia) czyli tylko czynnikami ekonomicznymi.
- Można podejrzewać, iż istotną rolę w procesie odraczenia dorosłości odgrywa **„rozwojowe i edukacyjne wyposażenie” młodych ludzi** czyli poziom różnych kompetencji, będących efektem tego, jak zostały przez nich zrealizowane zadania rozwojowe w okresie dzieciństwa i dorastania i jak ze swoich formacyjnych zadań wywiązała się rodzina i szkoła.

Odroczona dorosłość to ...

- *signum temporis* / znak czasów ?
- objaw przystosowania do niepewności ?
- sygnał niepokojących zmian w otoczeniu ?
- skutek obaw przed dorosłością ?
- przejaw zagubienia dorosłych ?
- wskaźnik nieskuteczności oddziaływań rodziny i szkoły?

Dorastanie czyli co ...

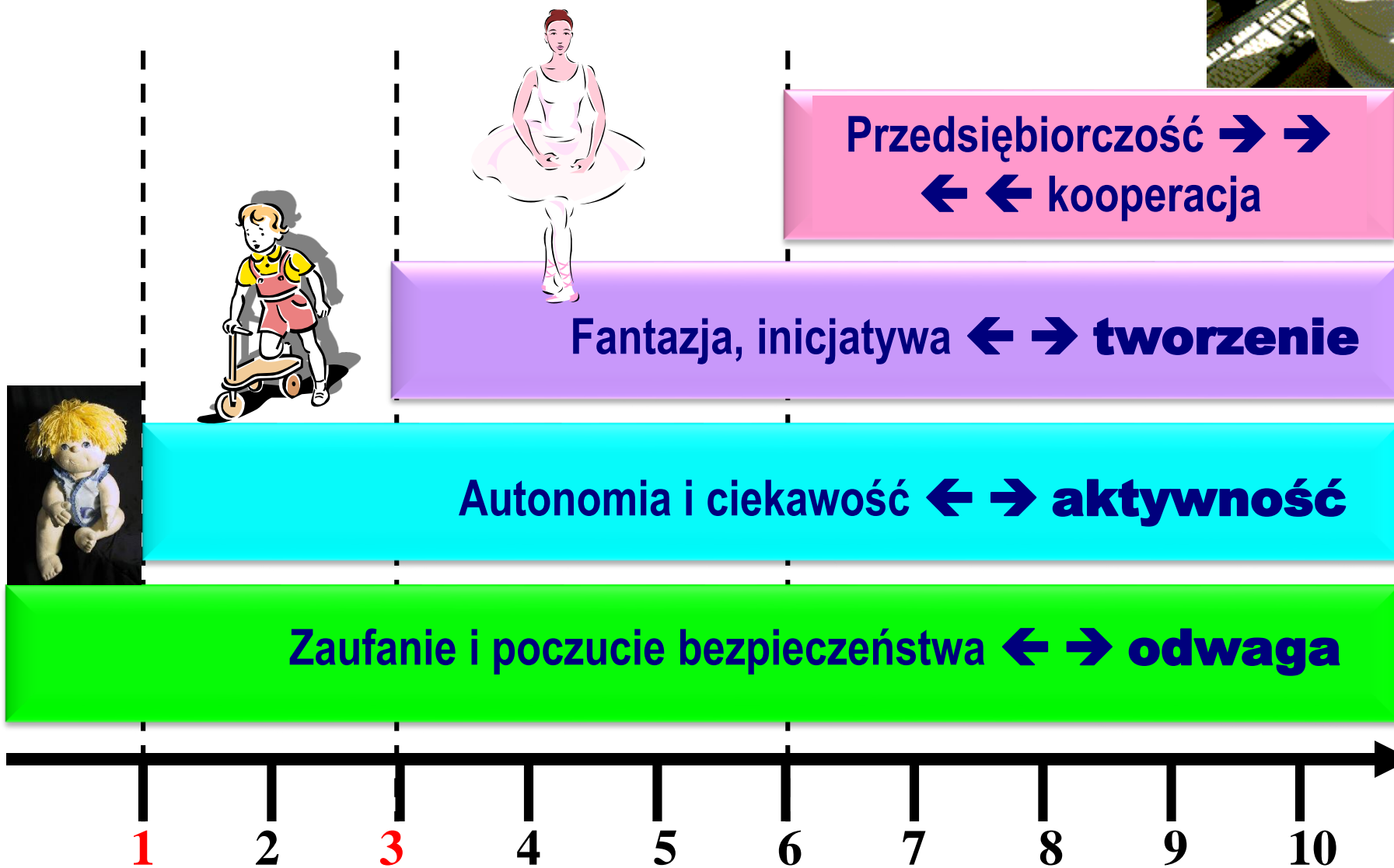
- Dorastanie to trudny **okres przejściowy** między dzieciństwem i dorosłością
- Podstawowe zadanie rozwojowe to **ukszałtowanie się poczucia tożsamości**
- Kształtowanie się tożsamości **trwa od dzieciństwa**
- **Kulminację osiąga w drugiej fazie dorastania** (w wieku ok. 16/18 – 20/22 lat)

Co jest ważne dla kształtowania się tożsamości?

Wczesna adolescencja 10/11 - 17 lat	Późna adolescencja 18 - 22 lata	Wschodząca dorosłość 23 – 30 lat
POLIS		
<ul style="list-style-type: none">• zmiany etapu edukacji• pierwsze związki pre-intymne	<ul style="list-style-type: none">• edukacja wyższa / praca• związki intymne	<ul style="list-style-type: none">• praca, opuszczenie domu• bliskie związki,• rodzicielstwo, małżeństwo,
PSYCHE		
<ul style="list-style-type: none">• autonomia• przynależność do grupy	<ul style="list-style-type: none">• autonomia• intymność• plany na przyszłość	<ul style="list-style-type: none">• intymność• gotowość do opiekowania się
SOMA		
<ul style="list-style-type: none">• osiągnięcie dojrzałości płciowej• wzrost siły i sprawności	<ul style="list-style-type: none">• zakończenie fazy wzrostu	<ul style="list-style-type: none">• pierwsze oznaki starzenia się organizmu

Każdy okres życia wnosi swój „wkład” w formowanie tożsamości

Podstawowy warunek rozwoju:
RÓWNOWAGA obciążeń i systemu wsparcia
w stosunku do możliwości dziecka / nastolatka:

➔ im większe kompetencje i możliwości

➔ tym wyższe powinny być wymagania

ale ...

wielkie wyzwania i trudne zadania wspierają rozwój
tylko wtedy, gdy towarzyszą im

wiara w siebie + nadzieja na sukces + pewność
uzyskania wsparcia od otoczenia

Równowaga

Obciążenia: wymagania, wyzwania

Posiadane kompetencje i możliwości

System wsparcia społecznego

Etapy kształtowania się tożsamości

Etap 1

eksploracja

Ograniczony i ściśle kontrolowany zakres, treść i formy eksploracji

Etap 2

podejmowanie zobowiązania

podejmowanie zobowiązania

Efekt

tożsamość osiągnięta

tożsamość nadana

eksploracja

Odroczona dorosłość

Brak ofert i okazji do podejmowania zobowiązań

tożsamość moratoryjna

Brak lub chaotyczna eksploracja w ubogim środowisku

Opóźniona dorosłość

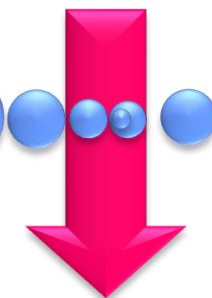
Brak ofert i okazji do podejmowania zobowiązań

tożsamość rozproszona

Od czego zależy jakość startu w dorosłość?

Cechy środowiska wychowawczego

Przyzwolenie
na samodzielną
eksplorację

Umożliwianie wyboru
i podejmowania
decyzji

Rola dorosłego jako osoby znaczącej

Efekt rozwojowy w postaci tożsamości

BRAK okazji do eksploracji
i do podejmowania decyzji i zobowiązań

Środowisko wychowawcze

- brak wymagań
- brak dystansu
- brak kontroli
- brak zainteresowania problemami nastolatka

Rola dorosłego

DOROSŁY to *Wielki nieobecny*

Efekt rozwojowy

Tożsamość ROZPROSZONA

Wiecznie niezadowolony, Zagubiony

Są okazje do eksploracji, ale **BRAK**
do podejmowania decyzji i zobowiązań

Środowisko wychowawcze

- niestabilne wymagania
- niestabilny dystans
- słaba i niestabilna kontrola
- nikłe zainteresowanie poszukiwaniami nastolatka

Rola dorosłego

DOROSŁY to *Kumpel*

Efekt rozwojowy

Tożsamość MORATORYJNA
Poszukiwacz, Słomiany ogień

BRAK okazji do eksploracji, ale nacisk na podejmowanie decyzji i zobowiązań

Środowisko wychowawcze

- stawianie wymagań „bez dyskusji”
- trwałe, daleki dystans
- ścisła kontrola
- brak przyzwolenia na własne poszukiwania nastolatka

Rola dorosłego

DOROSŁY to *Wzorzec*

Efekt rozwojowy

Tożsamość NADANA

Konserwatysta, Uparty jak koń

Są oferty / okazje do eksploracji oraz do podejmowania decyzji i zobowiązań

Środowisko wychowawcze

- stawianie wymagań „w dyskusji”
- elastyczny dystans
- rozumna kontrola
- przyzwolenie, zachęta i akceptacja własnych poszukiwań nastolatka

Rola dorosłego

DOROSŁY to *Szanowany partner*

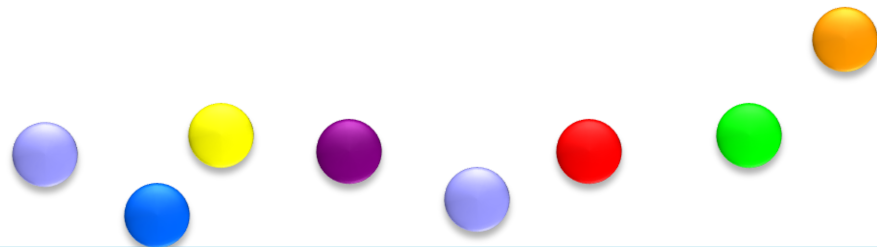
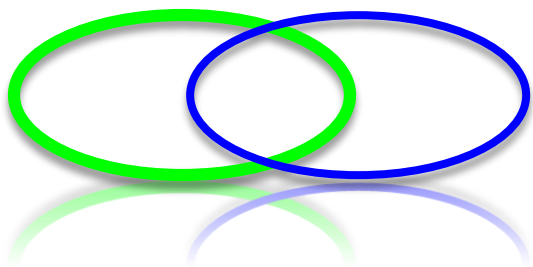
Efekt rozwojowy

Tożsamość OSIĄGNIĘTA

Spełniony, Zadowolony, Optymista

DOJRZAŁY DOROSŁY ...

- Gotowość do wchodzenia w **bliskie relacje** z innymi ludźmi
- Dawanie bliskim osobom **poczucia bezpieczeństwa**
- Szanowanie ich **odmienności i niezależności**
- Dbanie o **własne poczucie bezpieczeństwa i autonomię**
- Gotowość do **podejmowania i kończenia różnych zadań**: edukacyjnych, rodzinnych, zawodowych, obywatelskich
- Gotowość do **uczenia się**: poszerzania i zmiany swoich kompetencji
- **Odpowiedzialność** za swoje postępowanie i jego bliskie i dalekie konsekwencje

L U D Z I E + Z A D A N I A

www.psychologia.amu.edu.pl

A ktywny

M ały

U niwersytet

L atający

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Instytut Psychologii, WNS
Wydziałowa Pracownia Dydaktyki Biologii i Przyrody, WB

AMUL
Aktywny Mały Uniwersytet Latający

Nowy projekt Instytutu Psychologii UAM
Eksperymenty, gry i zabawy interaktywne
Ciekawe zajęcia z różnymi dziedzin nauki

Aktywne zajęcia **DLA UCZNIÓW** szkół podstawowych i gimnazjów
→ **PROPAGOWANIE NAUKI** w dynamicznej, interaktywnej i ciekawej formie

Autorzy projektu to **STUDENCI, DOKTORANCI I PRACOWNICY** Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
Projekt opracowany pod kierunkiem prof. dr hab. Anny I. Brzezińskiej z Instytutu Psychologii UAM.
Zajęcia prowadzone przez studentów **PSYCHOLOGII, KOGNITYWISTYKI I BIOLOGII**

Inauguracja!
Rozpoczynamy od szkół w gminach wokół Poznania.
Inauguracja projektu odbędzie się w **Dniu Nauczyciela** 14 października 2013 roku w Szkole Podstawowej im. Tytusia i Jana Działynskich w pocpopomanskich Plewiskach.
W przyszłości planowane jest przygotowanie warsztatów dla **RODZICÓW, BEZROBOCYCH I NAUCZYCIELI** w ramach **Akademii (dla) Dorosłych**.

KONTAKT:
PSYCHOLOGIAKURDEJL
WWW.PSYCHOLOGIAKURDEJL.PL
© 2013

Gorący temat

Uczyć inaczej

IP W DZIAŁANIU

Warto wiedzieć

Niezbędnik Dobrego Nauczyciela

Eduentuzjasci.pl/dziecko-nastolatek